

99/25

Prostředky státního rozpočtu a prostředky zahraniční pomoci určené na státní politiku zaměstnanosti

Předmětná kontrola byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1999 pod číslem 99/25. Kontrolu řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Jiří Drábek.

Cílem kontroly bylo prověřit poskytování, čerpání a užití prostředků státního rozpočtu a prostředků zahraniční pomoci na realizaci státní politiky zaměstnanosti se zaměřením na maximální zvýšení zaměstnanosti.

Kontrolu provedla skupina kontrolujících NKÚ složená z odboru zdravotnictví a sociálních věcí a z oblastního odboru Hradec Králové, a skupiny kontrolujících z oblastních odborů Kutná Hora, Most, Sokolov, Strakonice, Hradec Králové, Ostrava, Šumperk a Olomouc. Kontrola byla provedena od října 1999 do března 2000 za kontrolované období let 1998 a 1999.

Kontrolovanými osobami byly:

- A. Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“);
- B. úřady práce (dále jen „ÚP“) v Kutné Hoře, Mostě, Sokolově, Strakoncích, Hradci Králové, Ostravě, Šumperku a Přerově;
- C. příjemci finančních prostředků poskytovaných ÚP v rámci aktivní politiky zaměstnanosti ze státního rozpočtu - kapitoly 313 - Ministerstvo práce a sociálních věcí a ze zahraniční pomoci Fondu aktivních opatření trhu práce PALMIF:

a) právnické osoby:

PERSONA GRATA, v. o. s, Litvínov, Haviřská 157; „POHODA - M, spol. s r. o.“, Meziboří, Dělnická 103, okres Most; B o H o, spol. s r. o., Most, F. Palase 845/13; ÁBRÁNYI, spol. s r. o., Přerov, Dvořákova 33; Spektrum centrum, s. r. o., Přerov, Pod Skalkou 9; Charita Zábřeh, Zábřeh, Žižkova 15; STARLEN, spol. s r. o., Staré Město, Lipová 45; HELLA AUTOTECHNIKA NOVA, s. r. o., Mohelnice, Družstevní 16; Volyňská léčebna, s. r. o., Volyně, Husova 401, okres Strakonice; Prácheňské sanatorium obecně prospěšná společnost, Písek, 17. listopadu 2444; obec Malenice, č. p. 95, okres Strakonice; RUBEX, výrobní družstvo Ostrava, Ostrava, Nádražní 196; město Ostrava, Horní 3; Střední odborné učiliště, Odborné učiliště a Učiliště stavební a dřevozpracující, Ostrava-Zábřeh, U studia 33; DENOS, s. r. o., Hradec Králové 1, Ladova 1049; TSS, spol. s r. o., Třebechovice pod Orebem, Za tratí 496; A G O P, spol. s r. o., Hradec Králové, M. Horákové č. p. 1099; Město Zruč nad Sázavou, Zámek 1; Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Čáslav, Přemysla Otakara II. 938; RUKO, spol. s r. o., Kutná Hora, Potoční 170; Technické služby města Sokolova, Sokolov, Chebská 1939; Tělovýchovná jednota Baník Sokolov, B. Němcové 1780;

b) fyzické osoby:

Stanislava Nebojšová - Kožešiny Nebojsa, Přerov, Kainarova 334;
Gustav Szenczi-SG porcelán, Chodov, Tovární 719.

Proti kontrolním protokolům podaly námitky MPSV, ÚP Kutná Hora, Most, Sokolov, Strakonice, Šumperk, Přerov a dva příjemci finančních prostředků. Námitky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutím o námitkách. Odvolání proti rozhodnutí o námitkách podaly ÚP Strakonice, Přerov, Most a MPSV. O odvoláních rozhodl Senát NKÚ usneseními ze dne 13. 4., 26. 4. a 30. 5. 2000.

S e n á t N K Ú (ve složení: JUDr. Jiří Drábek – předseda, JUDr. František Bárta, JUDr. Jan Holeček, Mgr. Marie Hošková a JUDr. Eliška Kadaňová - členové) na svém zasedání dne 30. května 2000

s c h v á l i l usnesením č. 99/25/35
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

Úvod

Státní politiku zaměstnanosti zabezpečuje MPSV a příslušné úřady práce v rozsahu stanoveném zákonem č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, a zákonem č. 9/1991 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti, a vyhlášek MPSV, ve znění pozdějších předpisů. Státní politika zaměstnanosti zahrnuje aktivní a pasivní část. Aktivní politika zaměstnanosti působí mj. k vytváření nových pracovních míst, veřejně prospěšných prací, provádění rekvalifikací podle potřeb trhu práce atd. Pasivní politika zaměstnanosti sleduje hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.

Realizace aktivní politiky zaměstnanosti probíhala v kontrolovaném období za hospodářské stagnace, když nabídka pracovních sil na trhu práce začala výrazně převyšovat poptávku. Rostla celková míra nezaměstnanosti, zvětšily se rozdíly v počtech dlouhodobě nezaměstnaných mezi jednotlivými regiony.

Výdaje na státní politiku zaměstnanosti v roce 1998 byly čerpány ve výši 5 096 712 tis. Kč, z toho na aktivní politiku zaměstnanosti ve výši 903 014 tis. Kč. Podíl prostředků aktivní politiky zaměstnanosti na celkových výdajích státní politiky zaměstnanosti představoval 17,7 %. Na pasivní politiku zaměstnanosti bylo vynaloženo ze státního rozpočtu celkem 4 193 698 tis. Kč.

V roce 1999 byly ze státního rozpočtu čerpány výdaje na státní politiku zaměstnanosti ve výši 7 631 216 tis. Kč, z toho na aktivní politiku zaměstnanosti v částce 1 921 750 tis. Kč. Podíl prostředků aktivní politiky

zaměstnanosti na celkových výdajích státní politiky zaměstnanosti činil 25,2 %. Na pasivní politiku zaměstnanosti bylo ze státního rozpočtu čerpáno 5 709 466 tis. Kč, tzn. proti roku 1998 tyto výdaje vzrostly o 1 515 768 tis. Kč.

Z rozpočtových prostředků aktivní politiky zaměstnanosti vyplatilo MPSV-Správa služeb zaměstnanosti (dále jen „MPSV-SSZ“) v roce 1999 na základě usnesení vlády investiční pobídky 13 investorům v celkové výši 179 900 tis. Kč na rekvalifikace 2 433 přijatých zaměstnanců a na zřízení nových pracovních míst.

Hmotná podpora na zřízení jednoho pracovního místa v rámci investiční pobídky pro zahraniční investory byla odstupňována podle procenta dosažené míry nezaměstnanosti v daném regionu s ohledem na procento přesahující celostátní průměr, a to od října 1999 až do výše 200 tis. Kč.

Kontrola byla podrobena aktivní politice zaměstnanosti, která bezprostředně ovlivňuje trh práce, na rozdíl od pasivní politiky zaměstnanosti, kdy jsou ÚP povinny na základě zákona vyplácet uchazečům o zaměstnání prostředky hmotného zabezpečení. Kontroly byly podrobeny prostředkům státního rozpočtu čerpané na aktivní politiku zaměstnanosti v letech 1998 a 1999 v celkové výši 408 300 tis. Kč, investiční pobídky ve výši 179 900 tis. Kč a na ÚP prostředky z fondu PALMIF ve výši 1 040 tis. Kč.

A. Ministerstvo práce a sociálních věcí

1. Ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů, stanoví:

„Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny.“

MPSV-SSZ porušilo uvedené ustanovení tím, že z prostředků aktivní politiky zaměstnanosti v roce 1999 poskytlo bezúročné půjčky:

- na investiční pobídky jiným právnickým osobám, než kterým vláda ČR odsouhlasila poskytnutí investičních pobídek, v celkové výši 24 630 tis. Kč;
- na výstavbu závodu na výrobu elektroniky, včetně osazování desek plošných spojů a s tím spojených aktivit, a na vybudování závodu na výrobu speciálních elektronických komponentů, v celkové výši 45 830 tis. Kč společně, které neměly v obchodním rejstříku ke dni kontroly tuto ani jinou obdobnou činnost uvedenou v předmětu podnikání.

MPSV-SSZ uvedeným postupem poskytlo prostředky aktivní politiky zaměstnanosti v rozporu s výše uvedeným ustanovením zákona na jiný účel a současně také bez právního důvodu právnickým osobám, kterým nebyly uděleny investiční pobídky;

c) v roce 1999 v částce 13 731 tis. Kč za zajištění organizace, administrace a vyhodnocení programů a projektů PHARE pro ČR v oblasti trhu práce a sociálních služeb. Podle § 5 odst. 3 písm. d) zákona č. 576/1990 Sb. lze dotaci určenou nestátním subjektům poskytujícím sociální služby, poskytnout „*právnickým osobám, které jsou založeny k poskytování zdravotních, vzdělávacích, kulturních a sociálních služeb, a to výhradně na tyto účely*“. NVF, o. p. s., tyto služby MPSV neposkytovala.

2. Ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, ve znění pozdějších předpisů, mj. stanoví:

„Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky je povinna při plnění rozpočtu dbát, aby ... plnila úkoly hrazené ze státního rozpočtu republiky nejhospodárnějším způsobem a aby efektivně využívala rozpočtových prostředků ...“

MPSV porušilo uvedené ustanovení tím, že:

- poskytlo v roce 1999 bezúročné půjčky 13 společnostem na částečnou úhradu nákladů na zaškolení a rekvalifikaci 2 433 zaměstnanců ve výši 57 380 tis. Kč. Podle podepsaných Prohlášení o společném záměru (dále jen „Prohlášení“) se rekvalifikace měly uskutečnit za 12 až 60 měsíců od jejich podpisu. Vzhledem k tomu, že se rekvalifikace v roce 1999 neuskutečnily a náklady příjemcům tak v tomto roce nevznikly, byly bezúročné půjčky poskytnuty v rozporu s ustanovením § 6 odst. 3 zákona č. 9/1991 Sb.;
- v Prohlášeních ani v jiných předložených dokumentech nebyla zabezpečena návratnost poskytnutých finančních prostředků (např. investory), v případě neplnění stanovených podmínek;
- poskytlo NVF, o. p. s., Praha v roce 1998 rozpočtové prostředky na činnost řídicích jednotek při realizaci programu PHARE z kapitoly 313 - Ministerstvo práce a sociálních věcí ve výši 6 790 tis. Kč, tedy na tytéž činnosti, které jsou podle platného organizačního řádu MPSV v působnosti odboru MPSV pro evropskou integraci a mezinárodní vztahy.

3. Podle ustanovení § 11 písm. c) zákona č. 9/1991 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, ministerstvo

„spravuje prostředky na zabezpečování státní politiky zaměstnanosti a rozhoduje o jejich použití“.

K provedení tohoto ustanovení vydalo MPSV-SSZ oznámení č. 5/97, kterým rozhodlo o užití finančních prostředků čerpaných na aktivní politiku zaměstnanosti. Toto oznámení je určeno všem pracovníkům MPSV-SSZ a ÚP a je pro ně závazné při realizaci státní politiky zaměstnanosti. Z tohoto oznámení vyplývá, že prostředky aktivní

politiky zaměstnanosti lze použít „na rekvalifikace, zřizování společensky účelných pracovních míst, veřejně prospěšné práce, odbornou praxi absolventů středních a vysokých škol a přípravu mladistvých, zaměstnávání občanů se změněnou pracovní schopností a ostatní“.

MPSV-SSZ porušilo citovaná ustanovení tím, že v kontrolovaném období použilo prostředky aktivní politiky zaměstnanosti na pořízení nehmotného investičního majetku (vč. technického zhodnocení), který slouží aktivní politice zaměstnanosti, avšak užití těchto prostředků neodpovídá shora citovanému oznámení 5/97. Přesto z těchto prostředků uhradilo a nesprávně zaúčtovalo do nákladů

- a) výdaje vynaložené na pořízení nehmotného investičního majetku a jeho technické zhodnocení v celkové výši 15 937 tis. Kč. Tím zkreslilo čerpání rozpočtu na pořízení investic. O uvedenou částku nezvýšilo hodnotu svého majetku a v důsledku toho vykazovalo v účetnictví nižší stav svých aktiv;
- b) režijní náklady programu Leonardo da Vinci v roce 1998 ve výši 2 137 tis. Kč poskytnuté NVF, o. p. s., Praha I.

4. V ustanovení § 11 písm. a) a b) zákona č. 9/1991 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, se mj. uvádí:

„*Ministerstvo ...*

a) řídí úřady práce,

b) vykonává kontrolní činnost na úseku zaměstnanosti ...“

- MPSV-SSZ porušilo uvedené ustanovení tím, že nezabezpečilo, aby počáteční zůstatek účtu 315 - Pohledávky za rozpočtové příjmy k 1. 1. 1999 navazoval na konečný zůstatek tohoto účtu k 31. 12. 1998. MPSV-SSZ vykázalo v účetnictví rozdíl mezi konečným a počátečním zůstatkem tohoto účtu ve výši 1 707 tis. Kč. V důsledku tohoto nesprávného postupu byly zkrusleny i údaje pro správné vyúčtování příjmů státního rozpočtu v roce 1999.
- MPSV-SSZ nezabezpečilo vyúčtování inventarizačních rozdílů zjištěných ÚP Přerov do účetních období, za které se ověřoval stav majetku na základě inventarizace účtu 315.20 - Pohledávky za rozpočtové příjmy - aktivní politika zaměstnanosti:
 - k 31. 12. 1998 ve výši 9 319 719,83 Kč,
 - k 31. 12. 1999 ve výši 532 045,15 Kč.

Tímto postupem byl současně porušen § 7 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., neboť nebyly zaúčtovány všechny účetní případy týkající se roku 1998 a roku 1999, čímž nebylo účetnictví v těchto letech úplné. Porušením této zásady MPSV-SSZ zpochybnilo nejen své účetnictví, ale i údaje vykazované ve státním závěrečném účtu za rok 1998 i 1999.
- MPSV-SSZ porušilo uvedené ustanovení tím, že nezabezpečilo účtování o všech případech návratných fi-

nančních výpomocí a jiných účelových dotací (poskytnutých dle § 2 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 35/1997 Sb.) na podrozvahovém účtu 984 - Dlužníci v evidenci, jak bylo stanoveno Metodickým pokynem MPSV-SSZ č. 6/1997, přestože se jedná o důležité skutečnosti podstatné pro sledování výše pohledávek státu. V důsledku toho neměly ÚP ani MPSV-SSZ ucelený přehled o všech poskytnutých dotacích podle jednotlivých příjemců, druhů dotací a splacení návratných finančních výpomocí, neboť ÚP účtují o poskytnutých dotacích pouze v účtové třídě 2. Zůstatky těchto účtů, na kterých se o dotacích účtovalo, se nepřevádí do dalšího účetního období. Poskytnuté prostředky se stávají pohledávkou, o které se účtuje až v případě porušení podmínek stanovených v dohodách o poskytnutí účelových dotací nebo návratných finančních výpomocí. Např.: ÚP Přerov na tomto účtu sledoval pouze část vyplacených prostředků aktivní politiky zaměstnanosti a ÚP Ostrava a ÚP Kutná Hora vyplacené prostředky aktivní politiky zaměstnanosti v roce 1998 a 1999 na tomto účtu neevidovaly vůbec.

5. V ustanovení § 17 odst. 3 zákona č. 576/1990 Sb. se mj. uvádí:

„*Ústřední orgány ... jsou povinny předložit ministerstvu financí údaje potřebné pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu republiky.“*

MPSV sice předložilo Ministerstvu financí potřebné údaje pro státní závěrečný účet, ale nezabezpečilo, aby ve státním závěrečném účtu kapitoly 313 - Ministerstvo práce a sociálních věcí za rok 1998 a 1999 bylo vykázáno jejich čerpání ve správné výši:

- a) prostředky z fondu PHARE byly vykázány nesprávně nižší za rok 1998 nejméně o 26 004 tis. Kč a za rok 1999 nejméně o 31 886 tis. Kč;
 - b) mimorozpočtové zdroje fondu PALMIF byly vykázány nesprávně vyšší za rok 1998 nejméně o 961 tis. Kč a za rok 1999 nejméně o 8 146 tis. Kč.
6. MPSV SSZ - při zadávání veřejných zakázek hradilo níže uvedené zakázky z prostředků aktivní politiky zaměstnanosti, ačkoliv tyto zakázky nebyly nástroji aktivní politiky zaměstnanosti (nešlo o společensky účelná pracovní místa, VPP, absolventy, rekvalifikace apod.), a tudíž podléhaly režimu zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, což MPSV-SSZ nerespektovalo. (Nesprávné použití prostředků aktivní politiky zaměstnanosti k úhradě investičních dodávek z uvedených zakázek je vyčísleno v bodě 3a) části A tohoto kontrolního závěru.)

Ustanovení § 3 odst. 1 a 3 a § 49a odst. 1 tohoto zákona MPSV-SSZ porušilo tím, že bez výzvy více zájemcům z finančních prostředků aktivní politiky zaměstnanosti uhradilo:

- v roce 1998 dvě zakázky, jejichž celková hodnota činila 424 tis. Kč bez daně z přidané hodnoty (dále jen „DPH“),

– v roce 1999 tři zakázky, jejichž celková hodnota činila 733 tis. Kč bez DPH.

U uvedených případů MPSV-SSZ obešlo režim zadávání veřejných zakázek stanovený zákonem tím, že rozdělilo zakázky, jejichž hodnota v kontrolovaných letech přesáhla 100 tis. Kč bez DPH, na více plnění.

Dále MPSV v roce 1999 porušilo uvedená ustanovení tím, že bez zadání veřejné zakázky objednalo dodávku („softwarové právní edice PROFIDATA“) v hodnotě 437 tis. Kč bez DPH.

MPSV porušilo ustanovení § 49 a § 67 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek tím, že bez zadání veřejné zakázky více zájemcům objednávalo ve sledovaném období na základě objednávek výrobu videoprogramů, jejichž hodnota v jednotlivých letech přesáhla 500 tis. Kč. V roce 1998 hodnota zakázky dosáhla celkem 2 338 tis. Kč bez DPH a v roce 1999 celkem 1 821 tis. Kč bez DPH.

MPSV-SSZ porušilo výše uvedené ustanovení i tím, že zadalo chybně veřejnou zakázku na tisk formulářů, a to na základě výzvy jednomu zájemci podle § 50 odst. 1 písm. a) zákona č. 199/1994 Sb., přestože se nejednalo o případ naléhavé potřeby. MPSV-SSZ v letech 1998 a 1999 objednalo a uhradilo zakázky v celkové hodnotě 2 236 tis. Kč bez DPH. Hodnota zakázek v jednotlivých letech přesáhla stanovené kritérium 500 tis. Kč.

B. Úřady práce

Na základě analýzy trhu práce zpracovaly ÚP v jednotlivých okresech programy na příslušný rok se zaměřením na rizikové skupiny uchazečů. Výše finančních prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti jim byla MPSV-SSZ stanovena s ohledem na regionální míru nezaměstnanosti, podíl dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání, uchazečů se změněnou pracovní schopností, uchazečů ve věkové skupině do 19 let a absolventů škol v evidenci ÚP.

I. Společensky účelná pracovní místa (dále jen „SÚPM“)

V kontrolovaném období byly na tento nástroj aktivní politiky zaměstnanosti vynaloženy ÚP v ČR rozpočtové prostředky celkem:

k 31. 12. 1998 ve výši 201 514 tis. Kč a zřízeno bylo 8 805 míst;

k 31. 12. 1999 ve výši 525 563 tis. Kč a zřízeno bylo 15 445 míst.

1. V ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 9/1991 Sb. se uvádí:

„Společensky účelné pracovní místo je nové pracovní místo, které zaměstnavatel zřizuje na základě písemné dohody s úřadem práce a obsazuje uchazeči o zaměstnání vedenými v úřadu práce, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní uplatnění.“

Uvedené ustanovení porušily úřady práce tím, že

- ÚP v Hradci Králové poskytl celkem 11 zaměstnavatelům dotace v souvislosti se zřízením nových pracovních míst v celkové částce 1 130 tis. Kč i přesto, že uchazeči uzavřeli se zaměstnavateli pracovní smlouvy na dobu neurčitou již několik týdnů před uzavřením těchto dohod, takže se nejednalo o nová pracovní místa;
 - ÚP v Mostě uzavřel 11 dohod se zaměstnavatelem o zřízení nového SÚPM, na základě kterých poskytl zaměstnavateli dotaci na úhradu mzdových nákladů v celkové výši 126 tis. Kč i přesto, že uchazeči uzavřeli s uvedeným zaměstnavatelem pracovní smlouvy na dobu neurčitou již několik týdnů před uzavřením těchto dohod;
 - ÚP v Sokolově uzavřel dohodu se zaměstnavatelem o zřízení nového SÚPM, na základě které byly vyplaceny rozpočtové prostředky v částce 31 tis. Kč i přesto, že šlo o uchazečku, která uzavřela s uvedeným zaměstnavatelem pracovní smlouvu na dobu neurčitou několik dnů před uzavřením této dohody.
Ve všech uvedených případech ÚP postupovaly nevhodně (porušen byl § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb.).
2. ÚP v Kutné Hoře nepostupoval podle ustanovení § 9 odst. 1 písm. e) zákona č. 1/1991 Sb., když v době, kdy se zaměstnavatelem uzavřel dohodu o zřízení SÚPM na obsazení jednoho pracovníka, měl v evidenci děle než 6 měsíců nejméně osm uchazečů stejné profese. Přesto na dotované SÚPM umístil uchazeče evidovaného pouze 9 dnů.
 3. ÚP v Kutné Hoře nepostupoval podle ustanovení § 4 odst. 4 vyhlášky č. 35/1997 Sb., kterou se stanoví podrobnosti zřizování společensky účelných pracovních míst a vytváření veřejně prospěšných prací, když uzavřel se zaměstnavatelem dohodu na zřízení 5 nových SÚPM bez splnění podmínky - předložení odborného posudku (expertizy) a přesto mu poskytl finanční prostředky ve výši 400 tis. Kč. Stejným způsobem postupoval ÚP v Šumperku, který uzavřel se zaměstnavatelem dohodu na zřízení 13 nových SÚPM a poskytl mu finanční prostředky ve výši 910 tis. Kč.
 4. ÚP v Šumperku, Hradci Králové a v Ostravě nepostupovaly ve 364 případech podle ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky č. 35/1997 Sb., když nedodržely stanovenou 15denní lhůtu pro poskytnutí dotací na mzdové náklady za umístěné zaměstnance na SÚPM, ale poskytovaly je zaměstnavatelům opožděně.
 5. Dále uvedené ÚP nepostupovaly při nakládání s prostředky určenými na aktivní politiku zaměstnanosti hospodárně (§ 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb.), neboť
 - ÚP v Šumperku při neplnění dohodnutých podmínek ze strany zaměstnavatele nevyžadovaly vrácení příspěvku na zřízení chráněné dílny ve výši 650 tis. Kč;
 - ÚP v Mostě poskytl zaměstnavateli příspěvek z prostředků státního rozpočtu určených na aktivní politi-

ku zaměstnanosti pro občany se změnou pracovní schopností ve výši 400 tis. Kč v rozporu s podmínkami uzavřené dohody. Na základě předloženého vyúčtování uznal částku ve výši 170 tis. Kč. Nedoloženou částku ve výši 230 tis. Kč zaměstnavatel nevrátil;

- ÚP v Sokolově nevyužil práva odstoupit od uzavřených dohod při neplnění podmínek a požadovat vrácení poskytnutých finančních výpomocí v celkové výši 111 tis. Kč. Obdobně si počínal ÚP v Hradci Králové, který při neplnění podmínek uzavřených dohod zaměstnavateli nevyžadoval od nich vrácení finančních prostředků minimálně ve výši 80 tis. Kč.
V uvedených případech bylo současně porušeno ustanovení § 15 odst. 1 vyhlášky č. 119/1988 Sb., neboť ÚP tyto prostředky nevyžadoval.

II. Veřejně prospěšné práce

Na realizaci VPP v kontrolovaném období vynaložily ÚP v ČR rozpočtové prostředky takto:

- k 31. 12. 1998 ve výši 280 828 tis. Kč, přičemž zaměstnavatelé zřídili 11 024 míst,
- k 31. 12. 1999 ve výši 481 915 tis. Kč, přičemž zaměstnavatelé zřídili 14 800 míst.

ÚP Most a Kutná Hora porušily ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. 9/1991 Sb. tím, že uzavřely se zaměstnavateli dohody na vytvoření nových pracovních příležitostí, ačkoliv se o nové pracovní příležitosti nejednalo, neboť zaměstnavatelé uzavřeli se zaměstnanci na tyto VPP pracovní smlouvy již dříve:

- ÚP Most uzavřel dohodu o vytvoření VPP, které nebyly novou pracovní příležitostí, neboť již před účinností této dohody byli na tato místa přijati uchazeči o zaměstnání; přesto ÚP poskytl zaměstnavatelům dotaci ve výši 38 tis. Kč;
- ÚP Kutná Hora
 - uzavřel dohodu o vytvoření VPP, které nebyly novou pracovní příležitostí, neboť se jednalo o pravidelně se opakující činnost jedním pracovníkem po dobu 3 let. Přesto ÚP poskytl zaměstnavateli dotaci ve výši 133 tis. Kč;
 - uzavřel dohodu o vytvoření VPP, které nebylo novou pracovní příležitostí, neboť pracovník byl na toto místo přijat ještě před účinností dohody. Přesto ÚP poskytl zaměstnavateli dotaci 33 tis. Kč.

III. Rekvalifikace

Rekvalifikace byly v kontrolovaném období nejvyužívanějším nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti, jehož prostřednictvím ÚP ve většině případů řešily nerovnováhu mezi kvalifikační strukturou uchazečů o zaměstnání a požadavky trhu práce na kvalifikaci pracovní síly.

Na rekvalifikaci ÚP v ČR vynaložily následující rozpočtové prostředky:

k 31. 12. 1998 ve výši 147 325 tis. Kč a zařazeno bylo 16 381 uchazečů,

k 31. 12. 1999 ve výši 236 232 tis. Kč a zařazeno bylo 22 938 uchazečů.

1. ÚP Kutná Hora v rozporu s ustanovením § 10 odst. 1 zákona č. 1/1991 Sb. zařadil do rekvalifikačního „kurzu pro absolventy SŠ“, jehož předmětem byla rekvalifikace na pracovní činnost „administrativní pracovník“ 19 uchazeček o zaměstnání - absolventek odborných škol. Tyto uchazečky maturovaly ve školním roce 1998/1999 z odborností, na které byly znovu rekvalifikovány. ÚP se zavázal uhradit za jejich rekvalifikaci Vyšší odborné škole a Střední průmyslové škole Kutná Hora a Vyšší odborné škole, Střední průmyslové škole a Obchodní akademii Čáslav částku 369 tis. Kč, přičemž do dne kontroly uhradil 236 tis. Kč.

2. Dále uvedené ÚP nepostupovaly v souladu s ustanovením § 6 odst. 1 zákona č. 9/1991 Sb., neboť

- ÚP Přerov při rekvalifikaci uchazečů nerespektoval potřeby trhu práce. Uzavřel se vzdělávacími zařízeními tři dohody o provedení rekvalifikace v oboru sádrokartonář pro 60 uchazečů, z nichž našlo uplatnění v oboru, na který byli rekvalifikováni, pouze 11 uchazečů. Zbývající uchazeči, na jejichž rekvalifikaci byla vynaložena částka 636 tis. Kč, nebyli do dne kontroly na trhu práce v rekvalifikované profesi umístěni;

- ÚP v Kutné Hoře

- uhradil v roce 1997 vzdělávacímu zařízení v Čáslavi částku 390 tis. Kč za 28 uchazečů rekvalifikovaných na činnost asistent podnikatele, přestože na trhu práce nebylo žádné volné pracovní místo pro tuto profesi. Úhradu provedl také za tři uchazeče, kteří kurz neabsolvovali. Nekontroloval správnost výše fakturovaných nákladů s ohledem na skutečný počet hodin kurzu a nepožadoval vrácení neoprávněně fakturovaných nákladů v částce 279 tis. Kč;
- v roce 1998 do rekvalifikačního kurzu na činnost administrativní pracovník - asistent podnikatele zařadil 17 uchazečů o zaměstnání a uhradil za ně částku 176 tis. Kč, ačkoliv poptávka po této profesi na trhu práce nebyla.

3. Dále uvedené ÚP nepostupovaly v souladu s ustanovením § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb., neboť

- ÚP v Ostravě toleroval porušování závazků stanovených dohodou o úhradě nákladů na rekvalifikaci zaměstnanců ze strany zaměstnavatele a nevyžadoval vrácení poměrné části nákladů za rekvalifikace 20 zaměstnanců v celkové výši 138 tis. Kč, se kterými společnost ukončila pracovní poměr dříve, než uplynula sjednaná doba jejich zaměstnání u této společnosti;

- ÚP v Šumperku při neplnění dohodnutých podmínek ze strany zaměstnavatele nevyžadoval vrácení alikvotních nákladů spojených s rekvalifikací ve výši 44 tis. Kč;

- ÚP v Kutné Hoře uhradil náklady na rekvalifikační kurzy v plné výši, přestože kurz absolvovala pouze část

uchazečů. Přitom doba rekvalifikace byla zkrácena proti původní dohodě o 30 %. Někteří přihlášení se kurzu nezúčastnili nebo jej nedokončili z důvodu neomluvené absence. Na základě kontroly NKÚ byly ÚP vráceny neoprávněně uhrazené finanční prostředky v celkové částce 36 tis. Kč.

IV. Absolventi

ÚP v Sokolově neplnil v kontrolovaném období v 98 případech závazek a zaměstnavatelům bezdůvodně krátil dotaci k úhradě nákladů spojených se zabezpečením odborné praxe a získáním kvalifikace absolventů nebo mladistvých občanů o částku 62 tis. Kč. Na základě zjištění NKÚ doplatil ÚP zaměstnavatelům celkem 57 tis. Kč.

V. Ostatní zjištění:

1. Ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb. porušily:

- ÚP v Mostě tím, že věcná plnění aktivní politiky zaměstnanosti roku 1997 uhradil z rozpočtových prostředků roku 1998, a to v celkové výši 31 tis. Kč, a věcná plnění aktivní politiky zaměstnanosti roku 1998 uhradil z prostředků státního rozpočtu roku 1999, a to v celkové výši 481 tis. Kč;
 - ÚP Kutná Hora tím, že uhradil fakturu ze dne 30. 11. 1998 ve výši 112 tis. Kč za poměrnou část rekvalifikačního kurzu obor zámečnický za měsíce listopad a prosinec 1998 z rozpočtových prostředků roku 1999.
2. ÚP Ostrava zúčtoval v roce 1999 v rozporu s § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/1991 Sb. účetní doklady o úhradě faktur za rekvalifikace v celkové výši 4 775 tis. Kč, u nichž chyběla podstatná náležitost, a to popis obsahu účetního případu.
- ÚP Kutná Hora k 31. 12. 1998 vykázal stav účtu 315.20 - Pohledávky - aktivní politika nižší o částku 47 tis. Kč a k 31. 12. 1999 nižší o částku 9 tis. Kč. O tyto částky současně zkreslil i stav účtu 205 - Vyúčtování rozpočtových příjmů z běžné činnosti rozpočtových organizací;
 - ÚP Přerov v roce 1999 nezaúčtoval na účtu 315.20 pohledávku za příjemcem dotace ve výši 28 tis. Kč vzniklou na základě nedodržení podmínek dohody o zřízení SÚPM. Tuto pohledávku ÚP sice vymáhal, avšak v inventurním soupise pohledávek ke dni 31. 12. 1999 ji neuvedl.
3. Dále uvedené ÚP porušily ustanovení § 3 odst. 1 a 2 a § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., neboť neúčtovaly o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí, a nedodržely při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování:
4. ÚP v Ostravě nezaúčtoval v účetnictví ke konci účetního období roku 1998 neuhrazené faktury ve výši

3 496 tis. Kč a v roce 1999 ve výši 3 875 tis. Kč, tj. své závazky, a neprovedl jejich dokladovou inventarizaci, což je v rozporu s ustanovením § 29 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

5. Nehospodárné počínání při vymáhání pohledávek státu, a tím porušení § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb. bylo zjištěno v následujících případech:

- ÚP Kutná Hora přistupoval se značným časovým odstupem (5 až 6 roků) k vymáhání dlužných částek (pohledávek), neboť neodůvodněně prodlužoval podání návrhů okresním soudům k vydání platebního rozkazu nebo návrhů na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí. V důsledku liknavého přístupu k vymáhání pohledávek došlo ve třech zjištěných případech k jejich promlčení v částce 73 tis. Kč. V uzavřených dohodách o poskytnutí prostředků aktivní politiky zaměstnanosti nestanovil povinnost vymáhání příslušenství k vzniklé pohledávce, tj. poplatků z prodlení nebo úroků z prodlení. K 31. 12. 1999 činily pohledávky, u nichž ÚP neuplatnil a neúčtoval příslušenství, 156 tis. Kč. V důsledku této skutečnosti bylo jeho účetnictví neúplné;
- ÚP v Přerově včas neuplatnil u příslušných orgánů pohledávku státu ve výši 1 234 tis. Kč, která vznikla z důvodu neplnění podmínek stanovených v Dohodě o zřízení SÚPM. Tím došlo k jejímu promlčení. Náklady spojené s vymáháním promlčené pohledávky soudní cestou v částce 34 tis. Kč byly vynaloženy nehospodárně.

VI. Součinnost s orgány České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“)

V součinnosti s orgány ČSSZ bylo zjištěno, že někteří příjemci dotaci na úhradu mezd a jejich náhrad včetně pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, přestože jim byly dotace poskytnuty, nesplnili povinnosti vůči orgánům ČSSZ a pojistné na sociální zabezpečení neodvedli, např.:

- příjemce, kterému v roce 1998 ÚP v Hradci Králové poskytl návratnou finanční výpomoc na zřízení 12 SÚPM ve výši 300 tis. Kč, neplnil své povinnosti vůči orgánům ČSSZ a neodváděl pojistné na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a k 31. 12. 1999 dlužil celkem 622 tis. Kč;
- příjemce, kterému v roce 1998 ÚP Kutná Hora poskytl dotaci na mzdy ve výši 183 tis. Kč, z toho na pojistné na sociální zabezpečení 35 tis. Kč, nepoukázal v roce 1998 na účet Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“) Kutná Hora žádnou platbu pojistného na sociální zabezpečení;
- příjemce dotace od ÚP Strakonice uzavřel dne 31. 12. 1998 a 15. 1. 1999 dvě dohody na osm SÚPM a obdržel v roce 1999 celkem 66 tis. Kč, z toho pojistné na sociální zabezpečení 5 tis. Kč. Na účet OSSZ ve Strakonici nebyla v roce 1999 příjemcem dotace poukázána žádná platba;

- dva příjemci, kterým ÚP Ostrava poskytl dotace na úhradu mezd a jejich náhrad, včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na zdravotní pojištění, neodvedli v roce 1998 platby ve výši 11 tis. Kč a v roce 1999 platby ve výši 8 tis. Kč. Dalších devět příjemců zadržovalo prostředky přijaté od ÚP Ostrava na úhradu mezd včetně pojistného a zasílalo platby pojistného na účty OSSZ nepravdělně;
- v roce 1999 u tří zaměstnanců firmy Vítkovice, a. s., kteří nastoupili na pracovní neschopnost v ochranné lhůtě, došlo k souběhu výplaty dávek nemocenského pojištění ve výši 27 tis. Kč a dávek hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti ve výši 10 tis. Kč.

C. Příjemci prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu a prostředků zahraniční pomoci PALMIF na realizaci státní politiky zaměstnanosti

1a) Příjemci (zaměstnavatelé) finančních prostředků z aktivní politiky zaměstnanosti

nedodrželi podmínky pro použití finančních prostředků na zřízení a obsazení nových pracovních míst, které byly obsazeny v dohodách o zřízení SÚPM a VPP sjednaných s příslušnými ÚP ve smyslu vyhlášky č. 35/1997 Sb., a vyhlášky č. 21/1991 Sb., a nevrátili poskytnuté prostředky v celkové částce 1 902 tis. Kč, např.:

- RUBEX, výrobní družstvo Ostrava obdržel od ÚP Ostrava na základě dohody o poskytnutí finančního příspěvku na zřízení chráněné dílny částku 700 tis. Kč. Zaměstnavatel nedodržel podmínky dohody, nezřídil a neprovozoval chráněnou dílnu po dobu nejméně dvou let od poskytnutí příspěvku na zřízení 28 pracovních míst pro uchazeče o zaměstnání se změnou pracovní schopnosti (dále jen „ZPS“) vedenými v evidenci ÚP. Neoznámil ÚP změny vztahující se ke zřízení nových míst. Nevrátil na účet ÚP finanční příspěvek poskytnutý na zřízení chráněné dílny;
- Charita Zábřeh obdržela od ÚP Šumperk v roce 1998 a 1999 finanční příspěvek ve výši 650 tis. Kč na zřízení chráněné dílny a zřízení deseti nových pracovních míst pro občany se změněnou pracovní schopností (dále je „ZPS“). Zaměstnavatel nesplnil závazky plynoucí z dohody o zřízení chráněné dílny, vytvořená místa neobsadil sjednaným počtem občanů se ZPS, nedodržel stanovenou dobu nástupu těchto občanů do pracovního poměru. Při kontrole dohod uzavřených ÚP se vzdělávacími zařízeními o zabezpečení rekvalifikace uchazečů byly zjištěny zejména tyto nedostatky:
- do kalkulovaných nákladů na rekvalifikační kurzy byly vzdělávacími zařízeními nesprávně zahrnuty a vyúčtovány náklady, jejichž oprávněnost nebyla schopna tato vzdělávací zařízení doložit, např.
- Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Čáslav do svých kalkulací zahrnula a

na základě uzavřených dohod o zabezpečení rekvalifikace vyúčtovala ÚP v Kutné Hoře v letech 1997 a 1998 neexistující náklady ve výši 350 tis. Kč;

- za poskytování služeb uskutečňovaných v rámci výchovné a vzdělávací činnosti prováděné za účelem rekvalifikace pověřenými výchovně vzdělávacími zařízeními byla jimi nesprávně fakturována ÚP daň z přidané hodnoty, např.
- vzdělávací zařízení PERSONA GRATA, v. o. s., Litvínov nesprávně fakturovalo ÚP v Mostě za rekvalifikační kurz částku ve výši 198 tis. Kč, a to včetně DPH, přitom jsou rekvalifikace od této daně osvobozeny.

1b) Příjemce investiční pobídky

HELLA AUTOTECHNIK NOVA, s. r. o., Mohelnice (dále jen „Společnost“) obdržela prostřednictvím MPSV investiční pobídku - bezúročnou půjčku ve výši 7 130 tis. Kč na zřízení nových pracovních míst pro občany České republiky a na jejich školení a rekvalifikaci, ačkoliv pobídka byla usnesením vlády z 6. ledna 1999 č. 6/1999 udělena jiné firmě Hella Autotechnik, s. r. o.

Povinnost Společnosti, obsaženou v Prohlášení, zřídit do dne 31. 12. 1999 v obci Mohelnice minimálně 110 nových pracovních míst plnila Společnost tak, že dne 31. 12. 1999 uzavřela pracovní poměr na dobu neurčitou se stejnými 143 občany České republiky, kteří byli do téhož dne zaměstnanci firmy Hella Autotechnik, s. r. o., Mohelnice. Před i po uvedeném datu pracovalo všech 143 zaměstnanců ve stejném oboru činnosti a na stejném výrobním zařízení, jehož vlastníkem byla firma Hella Autotechnik, s. r. o., Mohelnice. Nová pracovní místa byla vytvořena formálně, převedením stávajících pracovních míst z firmy Hella Autotechnik, s. r. o., Mohelnice na nově založenou firmu Hella Autotechnik Nova, s. r. o., Mohelnice.

2. Příjemci dotací na aktivní politiky zaměstnanosti z fondu PALMIF

- Realizátor projektu (Gustav Szenczi-SG porcelán, Chodov) obdržel od ÚP v Sokolově dotaci z fondu PALMIF ve výši 693 tis. Kč na vytvoření 15 pracovních příležitostí. Realizátor se zavázal zřídit samostatný účet pro dotaci a používat jej pouze pro finanční operace spojené s jejím využitím, doložit k dokladům za nákup zboží a služeb hrazených z prostředků fondu PALMIF doklady o původu zboží. Současně se zavázal, že při neplnění smlouvou stanovených podmínek prostředky z fondu PALMIF vrátí. Realizátor nesplnil uvedené podmínky, přičemž prostředky dotace ÚP v Sokolově nevrátil a ÚP jejich vrácení nevyžadoval.
- Realizátor projektu (STARLEN, spol. s r. o., Staré Město) obdržel od ÚP v Šumperku nenávratnou dotaci z fondu PALMIF ve výši 342 tis. Kč na zřízení 7 nových pracovních míst. Současně se zavázal tato nově vytvořená pracovní místa obsazovat evidovanými uchazeči o zaměstnání nejméně po dobu 2 let. Kontrolou NKÚ bylo zjištěno neplnění dohodnutých podmínek, přičemž realizátor uvedenou dotaci ÚP v Šumperku nevrátil a ÚP její vrácení nepožadoval.

Shrnutí a vyhodnocení:

Provedenou kontrolní akcí byly na úseku aktivní politiky zaměstnanosti zjištěny zejména následující nedostatky:

MPSV:

- neoprávněně poskytlo prostředky aktivní politiky zaměstnanosti ve výši 24 630 tis. Kč jiným právnickým osobám, než kterým byly uděleny investiční pobídky, a na jiný účel v celkové výši 45 830 tis. Kč, a to společně, které neměly v obchodním rejstříku ke dni kontroly tuto ani jinou obdobnou činnost uvedenou v předmětu podnikání. Dále poskytlo prostředky na částečnou úhradu nákladů na zaškolení a rekvalifikace ve výši 57 380 tis. Kč, které příjemcům v roce 1999 nevznikly;
- nesprávně vynaložilo finanční prostředky aktivní politiky zaměstnanosti na pořízení nehmotného investičního majetku a jeho technické zhodnocení;
- nezabezpečilo účtování všech případů na podrozvahovém účtu „Dlužníci v evidenci“ a v důsledku toho nemělo v kontrolovaném období ucelený přehled o všech poskytnutých dotacích podle jednotlivých příjemců, druhů dotací a splácení návratných finančních výpomocí;
- nezabezpečilo, aby ve státním závěrečném účtu kapitoly 313 - Ministerstvo práce a sociálních věcí byly za kontrolované období vykázány správné skutečnosti o poskytnutých prostředcích zahraniční pomoci PHARE (za rok 1998 byly vykázány nižší o 26 004 tis. Kč a v roce 1999 nižší o 31 886 tis. Kč) a prostředcích určených na politiku zaměstnanosti PALMIF (za rok 1998 byly vykázány nesprávně vyšší o 961 tis. Kč a za rok 1999 vyšší o 8 146 tis. Kč).

Úřady práce:

- prostředky aktivní politiky zaměstnanosti byly poskytovány na jiné účely, než na které předpisy upravující tuto problematiku poskytování umožňují;
- neoprávněně uzavíraly dohody se zaměstnavateli na SÚPM a VPP, které nebyly novými pracovními příležitostmi, protože pracovní smlouvy byly sjednány před uzavřením těchto dohod;
- při neplnění podmínek uzavřených dohod většinou neuplatňovaly vůči příjemcům dotací žádné sankce ani nevyužívaly možnosti odstoupení od dohod;

- opodstatněnost vynaložených prostředků na rekvalifikaci uchazečů, za účelem získání zaměstnání, ani jejich hospodárné a efektivní využití nelze jednoznačně prokázat, neboť ÚP neevidují na jaké pracovní místo rekvalifikovaní uchazeči nastoupili. Ve „Zprávách o situaci na trhu práce“ uvádějí údaje, které nevyovídají o skutečném využití nově získané kvalifikace, ale jsou pouze dokladem o umístění uchazeče v pracovním procesu;
- při obsazování dotovaných zřízených SÚPM nevěnovaly ÚP při zprostředkování zaměstnání zvýšenou péči zejména těm uchazečům o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci ÚP déle než 6 měsíců, a bez ohledu na tuto skutečnost akceptovaly požadavky zaměstnavatelů v plném rozsahu.

Z uplatňování právních norem při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti vyplynula potřeba legislativních úprav, a to:

- v ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona č. 1/1991 Sb. je mj. uvedeno, že hmotné zabezpečení se neposkytuje, jestliže uchazeč o zaměstnání je hmotně zabezpečen peněžitými dávkami nemocenského pojištění nahrazujícího úšlou mzdu. V rámci uvedené kontrolní akce byly zjištěny případy obcházení tohoto ustanovení. Z toho důvodu je třeba legislativně řešit případy, kdy dochází k souběhu výplat dávek stanovených předpisy o nemocenském pojištění a hmotného zabezpečení uchazečům o zaměstnání;
- zákona č. 9/1991 Sb., ve kterém není uvedena přesná specifikace pojmu „nová pracovní příležitost“. Dosaďovací právní úprava umožňuje, aby zaměstnavatelé ukončili se svými pracovníky pracovní poměr a bezprostředně na stejná místa přijali tytéž pracovníky na VPP, anebo aby opakovaně zaměstnávali na VPP pracovníky na práce, které mají charakter stálého zaměstnání. Tím vzniká možnost poskytovat opakovaně dotace na vytvoření VPP, i když v konečném důsledku nedochází k rozšíření nabídky volných míst, ale k soustavnému dotování VPP, přestože se nejedná o nově pracovní příležitosti;
- vyhlášky č. 35/1997 Sb., kde není stanovena povinnost podmiňující poskytnutí dotací zaměstnavatelům při zřizování SÚPM a VPP, podle které by příjemce prostředků z aktivní politiky zaměstnanosti k datu uzavření smlouvy o poskytnutí dotace plnil závazky vůči státnímu rozpočtu nebo státním fondům (viz výše část B VI. Součinnost s orgány ČSSZ).